Н. А. Терехина

ВАЛИДАЦИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В США

В статье рассмотрена проблема признания результатов неформального образования взрослых и результатов предыдущего обучения; определены основные методы осуществления валидации результатов неформального образования взрослых; выделены формы признания результатов обучения: сертификация, валидация, идентификация; охарактеризованы механизмы валидации неформального образования взрослых, которые используют в США.

Ключевые слова: образование взрослых, неформальное образование, валидация, сертификация.

N. Terokhina

VALIDATION OF THE RESULTS OF NON-FORMAL ADULT EDUCATION IN THE UNITED STATES

In the article the problem of recognition of the results of non-formal adult education and the results of previous studies is considered; the basic methods of validation of the results of non-formal adult education are determined; forms of recognition of learning: certification, validation, identification are analyzed; mechanisms of validation of non-formal adult education, which are used in the United States are characterized.

Keywords: adult education, non-formal education, validation, certification.

УДК 378.046:371.315:811.111 **О. Б. Ткаченко**

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ПЛОЩИНА РЕАЛІЗАЦІЇ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СНАУ

У статті обґрунтовано зміст та сутність комунікативного підходу до вивчення іноземної мови у вищій школі, визначено принципи комунікативного навчання англійської мови в аграрному ВНЗ,схарактеризовано особливості застосування комунікативного підходу через систему активних та інтерактивних методів навчання англійської мови, запропоновано заходи щодо покращення оволодіння мовою студентів-аграріїв на заняттях з англійської мови.

Ключові слова: підхід, активні методи, інтерактивні методи, викладач, студент, комунікація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, висунутих Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття» та відповідно до Указу Президента України П. Порошенко «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні»,в якому визначено роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, наголошено на необхідності «досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов».

Сьогодні вивчення англійської мови у ВНЗ є невід'ємною складовою професійної підготовки спеціалістів різного профілю, важливою частиною сучасного ритму життя та запорукою майбутньої вдалої кар'єри студентів. Не секрет, щоб стати бізнесменом міжнародного рівня, студенту-аграрію необхідно вміло вести міжнародні переговори, брати участь у міжнародних конференціях, спілкуватися з діловими людьми, читати міжнародні журнали і газети про бізнес−для цього він повинен знати англійську мову.

У зв'язку з цим реакція викладачів кафедри іноземних мов СНАУ у вигляді нового соціального замовлення на навчання іноземних мов як засобу спілкування у діалозі культур викликала відповідні зміни і у сфері викладання англійської мови. Погоджуємось, для досягнення високого рівня англійської мови викладачеві важливо знати новітні методи

викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально дібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях з англійської мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» [1, с. 159–160].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Як засвідчило проведене дослідження, розробленням комунікативного підходу в тій чи іншій мірі займалось багато наукових колективів та методистів у різних країнах. Найбільш вагомий внесок у його обґрунтування зробили найпослідовніші його прихильники, насамперед британські дослідники У. Литлвуд, Х. Стерн, М. Халлідей та американські соціолінгвісти – Д. Хаймс, С. Савінгтон, М. Лабов. Вивченню питань теорії та методики комунікативного навчання іноземної мови присвячені праці вітчизняних науковцівІ. Біма, І. Верещагіної, І. Зимньої, Г. Китайгородської, О. Леонтьєва, Ю. Пассова тощо.

Формування цілей статті. Мета статті–обґрунтувати зміст та сутність комунікативного підходу до вивчення іноземної мови в методиці викладання іноземної мови у вищій школі,схарактеризувати особливості його застосування через систему активних та інтерактивних методів навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Проблема пошуків активних методів викладання іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі на даному етапі розвитку національного освітнього простору постає дуже гостро, адже поряд із традиційною системою навчання іноземної мови, яка заснована на репродуктивних формах навчання, виникає освітня стратегія креативного навчання. Саме тому на сучасному етапі розвитку освітньої системи одним з провідних підходів до вивчення іноземної мови в СНАУ є комунікативний підхід, спрямований на практику спілкування та заснований на використанні активних та інтерактивних методів навчання іноземної мови у вищій школі.

Комунікативний підхід базується на тому, що при успішному оволодінні іноземною мовою, студенти-аграрії повинні опанувати не тільки мовні форми, але в них повинно бути сформоване уявлення про те, як їх використати в реальній комунікації. Тож майбутній аграрій є головною ланкою суб'єктних відносин у навчанні, центром, навколо якого зосереджуються зміст предмета навчання та зміст процесу навчання. Викладач при цьому лише організовує спілкування та допомагає студентові в досягненні автономності, визначенні цілей і шляхів вивчення іноземної мови, в оволодінні мовними, мовленнєвими і невербальними засобами комунікації.

Комунікативний підхід ґрунтується на виконанні дії – здатності використовувати мову. За таких умов значно менше уваги приділяється майстерності вимови та структурам мовної будови. Також не фокусується увага на навичках простого читання або письма. Реальне використання мови, особливо в соціальному плані, є новим пріоритетом. Такий підхід навчає студентів-аграріїв ставати комунікативно компетентними, використовувати мову відповідно до даного соціально спрямованого контексту, керувати процесом переговорів [2].

У зв'язку з цим комунікативний підхід змінює роль самих студентів у навчальному процесі. Вони є головними комунікантами та відповідають за своє особисте навчання. Майбутні аграрії активно ведуть переговори й намагаються примусити себе порозумітися, навіть коли мають недостатньо мовних знань. Вони навчаються спілкуватися у спілкуванні.

Звернемо увагу на те, що за таких обставин комунікативний підхід передбачає й іншу роль викладача в навчальному процесі. Педагог полегшує навчання студента, залучаючи його до ситуації типу «студент−студент», ніж до ситуації «викладач−студент». Для полегшення роботи майбутніх аграріїв викладач вимагає від студентів виконувати багато ролей. Він є менеджером діяльностей в аудиторії. Ця роль передбачає побудову ситуацій, зручних для спілкування. З одного боку, під час роботи викладач працює як радник, відповідаючи на запитання студентів та спрямовуючи їхні виступи. З іншого боку, він може бути співрозмовником та учасником процесу навчання разом зі студентами. Відзначимо, що у цілому роль викладача за цих умов менш домінує, що дає можливість йому не бути в центрі уваги безпосередньо під час роботи в аудиторії.

Врешті-решт, комунікативний підхід визначає іншу роль самої мови. За допомогою такого підходу підсилюється розуміння студентами повноти значення мови, яку вони вивчають. Студенти-аграрії мають усвідомити, що реально можуть робити, використовуючи мову. Таким чином, заохочується повне занурювання в мову, яка вивчається.

Комунікативний підхід використовує різні технології навчання. Майбутні аграрії вживають мову в таких видах діяльності, як ігри, дискусії, діалоги, рольові ігри. Робота часто проходить у маленьких групах, де кожен студент має певний час для відповіді. Широко використовуються автентичні матеріали. Цей підхід робить пріоритетним навчання чотирьох базових навичок мовлення: говоріння, слухання, читання та письма. Зауважимо, що з 4-х напрямів, на котрих тримається будь-який мовний тренінг, більше уваги приділяється саме першим двом, а саме говорінню та слуханню [3; 4; 5].

Послуговуючись деякими дослідженнями, можемо констатувати, що основою комунікативного підходу в навчанні іноземної мовив аграрному ВНЗ нами визначено:

- принцип визначення студента як активного суб'єкта пізнання, який спонукає його до самостійного вибору мети – навчання англійської мови;
- принцип свідомості: передбачає розуміння завдань навчання;
- принцип активності: вимагає концентрації уваги, активізації мислення, пам'яті тощо;
- принцип міжособистісної взаємодії під час навчання: підсилює інтелектуальні та творчі здібності групи в цілому та конкретного студента зокрема;
- принцип інтенсивності: забезпечує максимальний обсяг засвоєння матеріалу при мінімальних строках навчання;
- принцип оптимізації: закликає до свідомого вибору в навчальному процесі оптимальної форми роботи з урахуванням її результативності, витрат часу та ресурсів [6].

Як зазначалося вище, під час мовного розвитку студентів-аграріїв комунікативний підхід інтегрується та реалізується через систему активних та інтерактивних методів, які дають змогу значною мірою інтенсифікувати навчальний процес у системі вищої школи. Одним з перших серед низки питань є необхідність виявлення специфічних ознак активних й інтерактивних методів навчання та аналізу на цій основі їх суті, структури і змісту. Спробуємо визначити їх ознаки й характерні риси з метою диференціації понять «активні методи» й «інтерактивні методи».

Історичне тло розроблення активних методів навчання потрібно шукати в теорії й практиці вітчизняної школи впродовж 90-х років ХХ століття. Так активні методи навчання – це «способи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які спонукають їх до активної розумової і практичної діяльності в процесі опанування матеріалу, коли активним є не лише викладач, а й студенти» [7]. До них зараховували такі методи навчання, як дискусія, дебати, прес-конференція, інсценування, ділові ігри тощо.

Одночасно в цей період, а точніше наприкінці 90-х років ХХ століття, уперше почав використовуватись на пострадянському просторі й термін «інтерактивні методи», причому під це поняття підпадали саме названі вище методи. Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, перебування в режимі бесіди, діалогу, дії. Відповідно, у дослівному розумінні інтерактивним можна назвати метод, у якому той, хто навчається, є учасником, що здійснює щось, тобто не є тільки слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається.

Аналіз психолого-дидактичної і методичної літератури дозволяє констатувати, що автори більшості публікацій, присвячених інтерактивним методам навчання, обмежуються описом методик проведення деяких занять із різними видами діяльності, називаючи це інтерактивними методами й формами. Деякі науковці розглядають інтерактивне навчання як навчання, побудоване на взаємодії студента з навчальним оточенням, середовищем, що слугує простором засвоюваного досвіду. Так, зокрема,Н. Суворова вважає, що інтерактивне навчання – це насамперед *діалогічне навчання*, під час якого здійснюється взаємодія викладача зі студентом [8, с. 106]. Інтеракційне передбачає домінування як будь-якого учасника навчання,

так і будь-якої думки, точки зору над іншими. У процесі діалогічного навчання основне – навчатися критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватися з іншими людьми. Такої думки дотримується дослідниця С. Заремська, зазначаючи, що головне в інтерактивному навчанні – це взаємодія [9, с. 28].

Вважаємо, що інтерактивними можна вважати методи навчання, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів з викладачем у процесі навчання. Вони дають змогу на основі внеску кожного з учасників процесу навчання отримати нові знання й організувати спільну діяльність від окремої взаємодії до широкої співпраці. Інтерактивні методи принципово змінюють схему комунікації в навчальному процесі. Вони орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, у якій учасники процесу більш мобільні, відкриті й активні.

Суть інтерактивного навчання полягає в діалогічному принципі його реалізації, а саме в тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх його учасників. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де й студенти, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання і розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що знають, уміють і здійснюють.

Як засвідчує практика, інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Вони дають змогу майбутнім аграріям краще засвоювати знання;формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити свою точку зору, аргументувати й дискутувати;слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через залучення до різних життєвих ситуацій і переживання їх; будувати конструктивні стосунки в групі, визначати свої місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути до діалогу;аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу;розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт. Крім того, використання інтерактивних методів дає можливість реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає, і тих, хто навчається, вчить їх конструктивної взаємодії.

Інтерактивні методи можна класифікувати таким чином: *кооперативне навчання* (карусель, акваріум, робота в парах, діалог, синтез думок, спільний проект, пошук інформації); *фронтальні методи* (мікрофон мозковий штурм, аналіз ситуацій (кейс-метод); *навчання у грі*(спрощене судове рішення, імітації, громадські слухання, рольова гра); навчання у дискусії (дискусія, дебати, неперервна шкала думок) тощо.

У методичній літературі останніх років учені дедалі частіше констатують, що такі дидактичні дефініції, як «інтенсивні методи навчання», «інноваційне навчання», «активні методи навчання», треба розглядати як дуже близькі за змістом. Такої думки, зокрема, дотримувався відомий дослідник О. Почепцов [10]. Ми поділяємо цю думку і вважаємо, що лексеми «активізація» та «інтенсифікація» можуть бути визначені як дидактичні синоніми, однак маємо дещо конкретизувати.

Активними методами є насамперед ті, за реалізації яких кожний студент повинен активно добувати, переробляти навчальну інформацію та послуговуватися нею. Навчальна інформація пропонується в такій формі, що забезпечує кращі (порівняно із застосуванням традиційних методів) результати навчання. Суть інтерактивного навчання полягає в діалогічному принципі його реалізації, а саме в тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх його учасників. Інтерактивність як властивість активних методів навчання залежить від технології застосування конкретного методу. Зокрема, високим ступенем інтерактивності вирізняються ігрові методи.

Вважаємо, що для вдосконалення рівня оволодіння студентів-аграріїв розмовною мовою на заняттях з англійської мови необхідно:

- активно впроваджувати особистісно-орієнтоване спілкування (підтримувати особистісний контакт зі студентом при веденні бесіди, обговоренні вивченої

теми, висловлюванні особистого ставлення до нового матеріалу; вміло вести діалог-розпитування, діалог − обмін думками, повідомленнями);
- збагачувати зміст навчання емоційним, особистісно значущим матеріалом;
- запроваджувати діалог між студентами, студентом і викладачем як домінантну форму навчального спілкування;
- залучати студентів до стимулювання, самооцінювання, самопізнання і самовдосконалення в різних видах діяльності;
- вміло варіювати різні форми організації різних видів діяльності (індивідуальна, парна, групова);
- створювати позитивну емоційну атмосферу на заняттях з іноземної мови;
- надавати можливість кожному студенту випробовувати себе в різних видах творчості [11].

Висновки. Отже, на основі викладеного вище можна стверджувати, що комунікативний підхід до вивчення іноземної мови в СНАУ є тим основним методом, що допомагає засвоїти мову як засіб спілкування на основі практичного застосування мовного матеріалу, розширення та поглиблення пізнавальних здібностей майбутніх аграріїв. Цей метод передбачає, що процес навчання та спілкування відбувається як моделювання самої комунікації. Тому актуальність такого методу викладання англійської мови є беззаперечною.

Комунікативний метод навчання іноземної мови реалізується через систему активних та інтерактивних методів навчання. При цьому мета активних методів – залучити студентів до запропонованої викладачем пізнавальної діяльності, а інтерактивних – створити умови для навчальної взаємодії студентів, отримання ними у співпраці колективного інтелектуального продукту й відповідного досвіду професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А. Педагогіка : підручник / А. Кузьмінський, В. Омеляненко – К. : Знання-Прес, 2008. – 447 с.
2. Леонтьев А. А. Коммуникативность: пришло или прошло ее время? / А. А. Леонтьев // Иностранные языки в школе.– 1991. – № 5.– С. 22–23.
3. Canal M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy / M. Canal // Richards J. and Schmidt R., (eds.) Languageand Communication. – London :Longman, 1983. – P. 2–27.
4. Littlewood W. Communicative Language Teaching. – Cambridge: Cambridge Univ. Press 1991. – 108 p.
5. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычной речи / Е. И. Пассов – М., 2001. – 212 с.
6. Мильруд Р. П. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранных языков /Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 4. – С. 9–15.
7. Смолкин А. М. Методы активного обучения : науч.-метод. пособие / А. М. Смолкин.– М. : Высш. шк., 1991. –176 с.
8. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы / Н. Суворова // Инновации в образовании. – 2001. – № 5. – С. 106–107.
9. Заремская С. И. Развитие инициативной речи учащихся / С. И. Заремская //Іноземні мови. – 1999. – С. 27–30.
10. Пассов Е. И. Беседы об уроке иностранного языка / Е. И. Пассов, Т. И. Колова, Т. А. Волкова, – Л.: Просвещение, 1971. – 147 с.
11. Почепцов О. Г. Комунікативний статус як параметр мовленнєвої взаємодії / О. Г. Почепцов // Мовознавство. – 1989. – № 4. – С. 40–45.
12. Берман И. М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах/ И. М. Берман – М.: Высшая школа, 1970. – 133 с.

Е. Б. Ткаченко

КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОДХОД КАК СРЕДСТВО РЕАЛИЗАЦИИ АКТИВНЫХ И ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В СНАУ

В статье обоснованно содержание и сущность коммуникативного подхода к изучению иностранного языка в высшей школе; определены принципы коммуникативного обучения английскому языку в аграрном вузе; охарактеризованы особенности применения коммуникативного подхода через систему активных и интерактивных методов обучения английскому языку; предложены способы улучшения владения разговорным иностранным языком студентов-аграриев на занятиях по английскому языку.

Ключевые слова: подход, активные методы, интерактивные методы, преподаватель, студент, коммуникация.

O. Tkachenko

COMMUNICATIVE APPROACH AS A MEANS OF IMPLEMENTING ACTIVE AND INTERACTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH AT SNAU

The article focuses on viewing the content and the notion of the communicative approach to studying foreign language in high school; the principles of the communicative approach to studying English language at the agricultural university are defined; the peculiarities of using the communicative approach through the system of active and interactive methods of studying English are characterized; the ways of improving agriculture students' foreign language speech are proposed.

Key words: approach, active methods, interactive methods, lecturer, student, communication.

УДК 37.032:37.025:371

Ю. В. Журат

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглянуто проблему формування суб'єктності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку як інтегральної професійно важливої якості. Суб'єктність освіти розглядається як ідея формування спрямованості фахівця-педагога на професійно-особистісне самовдосконалення.

Ключові слова: суб'єктність, навчальна діяльність, професійно-педагогічна підготовка.

Постановка проблеми. Система вищої професійної освіти перебуває на етапі реформування відповідно до вимог Болонського процесу, гуманістичної філософії освіти та компетентнісного підходу до формування змісту державних стандартів вищої освіти. У цих стандартах закріплюються вимоги соціального замовлення до забезпечення якості вищої освіти, професійної підготовки фахівців. Суттєвою особливістю цих стандартів є орієнтація на гуманістичні цінності в освіті та обґрунтування змісту професійної підготовки на засадах компетентнісного підходу. У зв'язку з цим актуальності набувають цілі, зміст, методики та технології професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема й майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Основоположним постає зміст їх професійної компетентності, основних компетенцій, які вони будуть розв'язувати як суб'єкти педагогічної діяльності. Професійну компетентність вихователя розглядають насамперед як здатність особи вирішувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та розвиток комунікативних умінь, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу [3].

Сьогодні однією з провідних цілей вищої педагогічної освіти є становлення студентів як